

RELASI SEMANTIK LEKSIKAL DASANAMA KANG DUMADI ING TINDAK TUTUR LOKUSI MARTAKAKE SAJRONE KHOTBAH ING GKJW WIYUNG SURABAYA

Natanael Febri Rahmanda

S-1 Jurusan Pendidikan Basa lan Sastra Dhaerah (Jawa), Fakultas Basa lan Seni, Universitas Negeri Surabaya
natanaelrahmanda16020114076@mhs.unesa.ac.id

Drs. Sugeng Adipitoyo, M.Si.

Dhosen Jurusan Pendidikan Basa lan Sastra Dhaerah (Jawa), Fakultas Basa lan Seni, Universitas Negeri Surabaya

Abstrak

Panliten ngengingi semantik lan pragmatik tamtune wis akeh ditindakake, nanging panliten ngengingi semantik kang bisa dumadi sajrone pragmatik isih durung akeh ditindakake. Relasi semantik leksikal bisa diperang dadi telulas, lan salah siji perangan kang dianggep mirunggan yaiku perangan dasanama. Panliten iki munjer nлити relasi semantik leksikal dasanama kang dumadi ing tindak tutur lokusi martakake. Panliten iki bakal munjer ing sajrone tindak tutur sajrone khotbah ing Greja. Panliten ngengingi tindak tutur sajrone khotbah wis ana sadurunge, nanging tindak tutur kang diteliti yaiku tindak tutur informatif, lan sajrone panliten iki luwih mligi maneh yaiku kang dumadi ing tindak tutur lokusi martakake.

Punjere saka panliten iki yaiku, tindak tutur lokusi martakake sajrone khotbah ing Greja Kristen Jawi Wetan (sabanjure GKJW). Dene underane yaiku (1) kepriye relasi semantik leksikal dasanama kang dumadi ing tindak tutur atur pawarta konstruktif sajrone khotbah ing GKJW Wiyung Surabaya; (2) kepriye relasi semantik leksikal dasanama kang dumadi ing tindak tutur atur pawarta substantif sajrone khotbah ing GKJW Wiyung Surabaya; (3) kepriye relasi semantik leksikal dasanama kang dumadi ing tindak tutur atur pawarta prosedural sajrone khotbah ing GKJW Wiyung Surabaya.

Adhedhasar jlentrehan lan andharan saka analisis dhata bisa dimangerteni yen relasi semantik leksikal dasanama kang bisa dumadi ing tindak tutur lokusi martakake bisa diperang dadi telu, yaiku adhedhasar jinise tembung, dhistribusine, lan tebane teges. Dene sajrone tindak tutur lokusi martakake bisa diperang dadi telu yaiku adhedhasar saka konstruksi, substansi, lan prosedural. Saka asile panliten panutur luwih kerep nuturake tindak tutur lokusi martakake kanthi cara konstruksi lan substansi, dene kang cara prosedural ora kerep dienggo.

Tembung Wigati: Dasanama, Martakake, GKJW, lan Tindak Tutur.

PURWAKA

Bageyan purwaka iki diandharake landhesan panliten, punjere panliten, tujuwane panliten, paedaha panliten, watesane panliten, lan panjlentrehane tetembungan. Katrangan kang luwih cetha ana neng ngisor iki

Landhesan Panliten

Relasi semantik leksikal dasanama mujudake salah siji perangan kang bisa dumadi ing tindak tutur lokusi martakake. Tindak tutur lokusi martakake kerep dituturake sajrone pangibadah minggu, mligi ing pangibadah minggu Greja Kristen Jawi Wetan (sabanjure GKJW). Sajrone panliten iki tindak tutur kang dikarepake yaiku tindak tutur lokusi martakake sajrone khotbah kang dituturake dening pandhita marang jemaat. Tindak tutur kasebut dituturake saben minggu ing GKJW Jemaat Wiyung Surabaya.

Dasanama dadi salah siji wujud saka telulas perangan relasi semantik leksikal. Dasanama dadi perangan kang paling mirunggan tinimbang perangan liyane, jalaran ora akeh diteliti. Sajrone tindak tutu ring

saben dina, dasanama dadi perangan kang kerep dituturake tinimbang perangan liyane. Saliyane iku, relasi semantik leksikal dasanama uga kerep dituturake sajrone tuturan khotbah ing GKJW. Tindak tutur kang nuduhake pawarta kang diandharake dening pandhita minangka panutur marang jemaat kang minangka mitratutur, mujudake relasi semantik leksikal dasanama.

Teori ngengingi dasanama wis akeh diandharake dening saperangan ahli, Miturut Soedjito (1989) ing bukune “*Sinonim*”, dasanama bisa dumadi ing tembung tambahan, tembung tugas, tembung kriya, tembung wilangan, tembung ganti, lan tembung sipat. Nanging sajrone panliten iki uga nganggo teori dasanama miturut Djajasudarma (2016:59) kang merang dasanama dadi telung perangan, adhedhasar jinise tembung, dhistribusine lan tebane teges. Sabanjure sajrone tindak tutur diperang dadi telung perangan uga, yaiku tindak tutur atur martakake kang adhedhasar pawarta konstruktif, pawarta substantif, lan pawarta prosedural. Panliten sadurunge kang nлити bab khotbah ing Greja nлити kanthi umum ngengingi tindak tutur lokusi, dene panliten iki munjer ing salah siji perangan saka tindak

tutur lokusi yaiku tindak tutur martakake, mligine kang ditindakake sajrone khotbah ing pangibadah minggu GKJW.

Khotbah kang dituturake dening pandhita sajrone pangibadah minggu ngandhut saperangan jinise tindak tutur, nanging kang paling kerep ditindakake yaiku tindak tutur lokusi martakake. Bab kasebut jalaran wis dadi kuwajibane minangka pandhita kanggo martakake Injil sajrone pangabekti minggu, mula saka iku, tindak tutur kasebut kerep dituturake dening pandhita marang jemaat kang teka kanggo mangibadah. Lumantar saka akehe jinis tindak tutur lokusi martakake kang dumadi sajrone khotbah, panliten ngengingi relasi semantik leksikal dasanama iki bisa luwih mirunggan. Sesambungan kang dituwuhake dening jemaat lan uga pandhita sajrone pangibadah, uga mujudake relasi sosial ing khotbah kasebut.

Khotbah sajrone pangibadah minggu dipilih jalaran pangibadah kang ditindakake saben minggu wis karantam kanthi urut. Saben minggu ing GKJW Wiyung Surabaya, lan urutan laku pangibadah ora ana kang owah, wiwit pamaosan pawarta jemaat, pujian, nganti mancik khotbah dening pandhita. Kahanan khotbah kang ajeg dituturake dening pandhita ing saben minggu iki, uga bisa saya nggampangake panliti kanggo nglumpukake dhata sajrone khotbah kasebut. Sajrone pangibadah minggu ing GKJW sejatine uga ana pamaosan pawarta jemaat kang uga nuduhake salah siji rantaman kang aneng *liturgi* kang mujudake tindak tutur lokusi martakake, nanging panliti kepengin fokus marang salah siji tuturan kang aneng pangibadah minggu, yaiku sajrone khotbah.

Anggone panliti milih Greja kang bakal didadekake panggon panliten yaiku mung munjer ing sagreja, yaiku GKJW Jemaat Wiyung Surabaya. Bab kasebut beda karo anane panliten sadurunge, Purwo (2013) kang uga nлити ngengingi tindak tutur sajrone khotbah ing GKJW Surabaya, bedane karo anane panliten iki yaiku cacah Greja kang ditliti, Purwo nлити saperangan GKJW kang aneng Surabaya, dene panliten iki mung munjer ing siji Greja supaya panliten bisa luwih fokus lan mligi, yaiku ing GKJW Wiyung Surabaya.

Punjer lan Underane Panliten

Adhedhasar lelandhesan panliten ing ndhuwur, kang dadi punjere panliten yaiku relasi semantik leksikal dasanama kang dumadi ing tindak tutur lokusi martakake sajrone khotbah ing GKJW Wiyung Surabaya. Dene kang dadi underane panliten yaiku,

- 1) Kepriye relasi semantik leksikal dasanama kang dumadi ing tindak tutur atur pawarta konstruktif sajrone khotbah ing GKJW Wiyung Surabaya?
- 2) Kepriye relasi semantik leksikal dasanama kang dumadi ing tindak tutur atur pawarta substantif sajrone khotbah ing GKJW Wiyung Surabaya?

- 3) Kepriye relasi semantik leksikal dasanama kang dumadi ing tindak tutur atur pawarta prosedural sajrone khotbah ing GKJW Wiyung Surabaya?

Ancas Panliten

Adhedhasar underan panliten ing dhuwur, tujuwan panliten iki yaiku,

- 1) Njlentrehake relasi semantik leksikal dasanama kang dumadi ing tindak tutur atur pawarta konstruktif sajrone khotbah ing GKJW Wiyung Surabaya.
- 2) Njlentrehake relasi semantik leksikal dasanama kang dumadi ing tindak tutur atur pawarta substantif sajrone khotbah ing GKJW Wiyung Surabaya.
- 3) Njlentrehake relasi semantik leksikal dasanama kang dumadi ing tindak tutur atur pawarta prosedural sajrone khotbah ing GKJW Wiyung Surabaya.

Paedah Panliten

Adhedhasar tujuwan panliten kasebut, panliten iki nduweni paedah. Paedah panliten diperang dadi loro, yaiku paedah teoritis lan paedah praktis, kang diandharake kanthi cetha kaya ing ngisor iki.

Paedah Teoretis

Panliten iki nduweni paedah yaiku bisa kanggo saya ngrembakake ilmu basa kang wis ditliti sadurunge. Mligine bab iku, panliten iki nduweni paedah kanggo ngrembakake ilmu relasi semantik leksikal, tindak tutur, lan ilmu basa linguistik.

Paedah Praktis

Paedah praktis saka panliten iki bisa diperang adhedhasar tujuwane. Panliten iki diajab bisa kanggo njembarake wawasan ngengingi relasi semantik leksikal dasanama kang dumadi ing tindak tutur lokusi martakake sajrone khotbah ing GKJW Wiyung Surabaya. Saliyane iku, panliten iki uga bisa kanggo menahi wawasan ngengingi relasi semantik leksikal dasanama kang dumadi ing tindak tutur lokusi martakake sajrone khotbah ing GKJW Wiyung Surabaya. Dene kanggo bidhang akademik diajab bisa kanggo menahi wawasan ngengingi relasi semantik leksikal dasanama kang dumadi ing tindak tutur lokusi martakake sajrone khotbah ing GKJW Wiyung Surabaya.

Wewatesane Panliten

Panliten iki munjer ing khotbah sajrone tindak tutur lokusi martakake sajrone pangibadah minggu ing GKJW Jemaat Wiyung Surabaya, mligine kang mujudake relasi semantik leksikal dasanama.

Panjentrehe Tembung

Sajrone panliten iki supaya ora salah pamahaman, kudu ana watesane kang dienggo ngenani tetembungan wigati kang bakal diandharake ing ngisor iki.

- 1) Dasanama, yaiku gegayutan utawa relasi pamadhane makna. Dadi wujud basa siji nduweni teges kang padha karo wujud basa liyane (Putu Wijana, 2008: 28).
- 2) Tindak tutur, yaiku tumindak kang dituduhake kanthi ngasilake wujud tuturan. (Yule 2006: 83).
- 3) GKJW, yaiku Greja kang nduweni titikan khas kanthi nguri-uri budaya Jawa (Jawa Wetan) lan saakehe jemaate nduweni penggawean minangka petani (*agraris*) (Khotimah 2019: 9).
- 4) Relasi makna, yaiku sesambungan antarane wujud basa lan samubarang kang wus disarujuki dening para panganggo basa, saengga tegese bisa dimangerteni (Wijana 2008:14).
- 5) Semantik leksikal, yaiku kajian semantik kang luwih munjerake sajrone pirembugan sistem makna kang ana ing tembung (Pateda 1996:74).

TINTINGAN KAPUSTAKAN

Bageyan iki diandharake ngenani konsep-konsep kanggo nлити relasi semantik leksikal dasanama lan teori ngengingi tindak tutur lokusi martakake. Kanggo luwih cetha, neng ngisor iki diandharake konsep-konsep relasi semantik leksikal lan teori ngengingi tindak tutur lokusi martakake.

Panliten Saemper

Yuwono (2013) kanthi irah-irahan *Tindak Tutur Informatif Sajrone Khotbah Kebaktian Minggu ing Greja Kristen Jawi Wetan ing Kutha Surabaya*. Dhata kang diasilake yaiku dhata ngengingi tindak tutur informatif kang dadi obyek yaiku GKJW ing kutha Surabaya. Panliten kasebut nлити tindak tutur informatif ing saben GKJW kang aneng Surabaya, lan njupuk dhata ing wayah tartamtu saben minggu.

Prinanda (2018) *Tindak Tutur Lokusi Ngandharake lan Perlokusi Direktif Sajrone Pamaosan Firman Ibadah Minggu ing GKJW Jatiwringin*. Dhata kang diasilake yaiku basa kang dienggo sajrone pangibadah minggu jemaat GKJW Jatiwringin. Konsep kajian ana loro, yaiku tindak tutur lokusi lan tindak tutur perlokusi.

Aziz (2012) kanthi irah-irahan *Tindak Tutur Lokusi Dan Perlokusi Dalam Novel Surat Kecil Untuk Tuhan Karya Agnes Davonar*. Saka panliten katelu iku diandharake titingan bab tindak tutur lokusi kang dhatane yaiku awujud tuturan lokusi kang ana sajrone novel *Surat Kecil Untuk Tuhan* anggitan Agnes Davonar. Panliten iki mung padha ing konsep kang dienggo, yaiku

ngengingi konsep tindak tutur lokusi lan tindak tutur perlokusi.

Oktaviani (2015) kanthi irah-irahan *Tindak Tutur Lokusi dan Perlokusi dalam Dialog Film 5 Cm Karya Rizal Mantovani*. Padha dene karo anane tindak tutur kang diteliti lan asile panliten mujudake tindak tutur saka dialog sajrone film kang mujudake tindak tutur lokusi lan perlokusi.

Wardoyo (2013) *Tindak Tutur Lokusi, Ilokusi, Dan Perlokusi Dalam Percakapan Persidangan Pengadilan Agama Di Tulungagung*. Dhata kang diasilake ing panliten iki salah sijine yaiku ngengingi tindak tutur lokusi kang dumadi ing cecaturan sidhang ing Pengadilan Agama ing Tulungagung.

Saka saperangan panliten kang saemper kang wus diandharake ing ndhuwur, luwih nengenake titingan pragmatik sajrone panlitene. Saliyane kuwi, dhata kang dijupuk sajrone panliten ing ndhuwur uga padha, mligine kanggo panliti nglumpukake dhata ing lapangan. Dene panliten iki, ora mung titingan pragmatik kang ditengenake, nanging uga nganggo titingan semantik, jalaran bab kang bakale dirembug yaiku ngengingi relasi semantik leksikal kang dumadi ing tindak tutur lokusi martakake.

Konsep-Konsep ing Panliten

Konsep kang dienggo sajrone panliten dadi dhasar anggane panliti nemtokake proses analisis kang dienggo. Konsep kasebut diandharake kanthi cetha kaya ing isor iki

Relasi Semantik Leksikal

Sadurunge mangerteni konsep saka relasi semantik leksikal, sadurunge kudu dimangerteni semantik leksikal. Semantik leksikal yaiku makna kang ana sajrone leksem kang ora gumantung saka leksem iku dhewe, utawa bisa dimangerteni yen semantik leksikal iku makna kang sanyatane. Tuladhane kaya tembung “pitik”, mujudake salah siji kewan kang klebu golongan sato iwen. Dene pangerten ngengingi relasi semantik leksikal miturut Saeed (miturut Pramuniati 2016:3) yaiku sesambungan kang bisa tuwuh sajrone tetembungan. Saeed uga ngandharake yen relasi semantik leksikal bisa diperang dadi *homonimi*, *polisemi*, *sinonimi*, *antonimi*, *hiponimi*, lan *meronimi*.

Panemu sabanjure ngengingi semantik leksikal diandharake dening Djajasudarma (2016:38) kang merang semantik leksikal dadi rong perangan, yaiku makna denotatif lan makna konotatif. Sesambungan antarane tembung, makna tembung, lan kasunyatan diarani sesambungan referensial. Sesambungan kang dumadi yaiku ing antarane: (1) tembung minangka satuan fonologis, kang nduweni makna, (2) makna utawa konsep kang diwujudake dening tembung, (3) jagade kasunyatan kang dituduhake dening tembung diarani sesambungan referensial. Salah siji perangan

saka relasi semantik leksikal kang diteliti sajrone panliten iki yaiku dasanama utawa *sinonimi*. Perangan kasebut dadi perangan kang dianggep luwih mirunggan tinimbang perangan liyane kang aneng ing relasi semantik leksikal.

Dasanama/Sinonimi

Dasanama miturut Putu Wijana (2008:28) nduweni teges yaiku sesambungan utawa relasi pamadhane makna. Pangerten kanthi cara kang luwih gampang yaiku tembung kang nduweni wujud beda ananging nduweni makna utawa teges kang padha. Saben ahli basa nduweni panemu dhewe-dhewe anggone merang dasanama, nanging sajrone panliten iki, kang dipilih yaiku perangan kang bisa slaras karo anane konsep tindak tutur lokusi martakake. Perangan dasanama kang dienggo yaiku perangan panemune Ullman (sajrone Djajasudarma 2016), kang merang dasanama dadi nem perangan yaiku, (1) dasanama general, (2) dasanama emotif positif lan negatif, (3) dasanama intensif, (4) dasanama dialektal, (5) dasanama liteler, lan (6) dasanama kolokuial.

Tindak Tutur Lokusi Martakake

Tindak tutur lokusi yaiku wujud saka tindak tutur kang kang nduweni teges sacara harfiah utawa apa anane. Mligine sajrone tumindak tuturan, tindak tutur lokusi dimangerteni yaiku tindak tutur kang dituturake lan ora mbutuhake wangsulane saka mitratutur, saengga panutur mung nuturake apa kang arep dituturake lan mitratutur mung nggatekake apa kang dituturake. Dene kang diarani tindak tutur lokusi martakake yaiku tindak tutur kang menahi pawarta saka panutur marang mitratutur. Proses tuturan pawarta bisa dumadi ing ngendi wae, nanging mligi ing panliten iki munjer tindak tutur lokusi martakake kang aneng Greja, jalaran tindak tutur martakake ajeg dituturake sajrone pangibadah minggu ing Greja.

Relasi Semantik Leksikal Dasanama kang Dumadi ing Tindak Tutur Lokusi Martakake

Perangan iki dibagi dadi telung perangan, yaiku, (1) teges, (2) titikane, lan (3) jinise relasi semantik leksikal dasanama kang dumadi ing tindak tutur lokusi martakake.

Teges Relasi Semantik Leksikal Dasanama kang Dumadi ing Tindak Tutur Lokusi Martakake

Miturut Lieber (2004) relasi semantik leksikal dasanama dadi salah siji perangan saka telulas perangan. Perangan dasanama dianggep dadi perangan kang luwih mirunggan tinimbang perangan liyane. Relasi semantik leksikal dasanama kang bisa dumadi kasebut mujudake tuturan kang aneng sajrone tindak tutur lokusi martakake kang dituturake sajrone khotbah ing pangibadah minggu GKJW Jemaat Wiyung Surabaya.

Titikan Relasi Semantik Leksikal Dasanama kang Dumadi ing Tindak Tutur Lokusi Martakake

Titikan sajrone panliten iki ditujokake supaya panliti gampang anggone nggoleki apa kang dadi topike panliten. Titikane yaiku, tetembungan sing nduweni dasanama utawa beda wujud nanging nduweni teges sing padha. Mligi tindak tutur lokusi martakake, tuwuh jalaran anane kedadeyan sing asipat kausatif utawa ana gegayutan antarane sebab lan akibat (Lieber 2004:165).

Jinise Relasi Semantik Leksikal Dasanama kang Dumadi ing Tindak Tutur Lokusi Martakake

Jinise relasi semantik leksikal dasanama kang dumadi ing tindak tutur lokusi martakake kang dienggo yaiku jinis dasanama kang dumadi saka patang tembung, yaiku (1) tembung aran, (2) tembung kahanan, (3) tembung kriya, lan (4) tembung penggawe. Jinis-jinis dasanama kang dienggo sajrone tindak tutur kasebut yaiku dumadi saka jinis dasanama kang nduweni dhistribusi paralel lan dhistribusi komplementer.

Adhedhasar jinise tembung, diperang dadi pitu, yaiku tembung kang kalebu tebane teges (1) general, (2) intensif, (3) makna positif, (4) makna negatif, (5) liteler, (6) kolokuial, lan (7) dialektal. Dene saka tindak tutur lokusi martakake diperang ana telung perangan, yaiku tindak tutur atur pawarta kang adhedhasar (1) substantif, (2) konstruktif, lan (3) strategis.

Tindak tutur atur pawarta konstruktif bisa diperang dadi patang perangan, yaiku (1) tindak tutur atur pawarta ringkesan, (2) tindak tutur atur pawarta crita, (3) tindak tutur atur pawarta pethikan, lan (4) tindak tutur atur pawarta pitakonan. Dene tindak tutur atur pawarta substantif, diperang dadi nem perangan, yaiku (1) tindak tutur atur pawarta ekspositori, (2) tindak tutur atur pawarta tekstual, (3) tindak tutur atur pawarta biografi, (4) tindak tutur atur pawarta evangelikal, (5) tindak tutur atur pawarta topikal, lan (6) tindak tutur atur pawarta tematis. Sarta perangan kang angka telu yaiku perangan tindak tutur atur pawarta procedural, kang diperang dadi patang perangan, yaiku (1) tindak tutur martakake kanthi strategi impresionistik, (2) tindak tutur martakake kanthi strategi klasifikasi, (3) tindak tutur martakake kanthi strategi diferensiasi, lan (4) tindak tutur martakake kanthi strategi inklusi.

Landhesan Teori

Landhesan teori kang dienggo sajrone panliten iki yaiku teori ngengingi semantik pragmatik. Miturut Tarigan (1993) semantik lan pragmatik kurang luwih nduweni teges kang padha, yaiku padha munjer ing bab makna kang aneng tetembungan. Teori kang dienggo sajrone konsep semantik yaiku ngengingi relasi semantik leksikal, dene teori kang dienggo sajrone konsep pragmatik yaiku sajrone tindak tutur lokusi martakake. Landhesan teori kang mbedakake antarane semantik lan pragmatik kadhang ora cetha, saengga antarane semantik lan pragmatik arang kanggone

disandhingake minangka konsep teori ing sawijine panliten.

METODHE PANLITEN

Jinise Panliten

Panliten iki kalebu jinis panliten kang nganggo metodhe dheskriptif kualitatif, jalaran sajrone panliten iki nyuguhake dhata kanthi cara langsung kang wujud yaiku tindak tutur kang dituturake dening panutur. Jumbuh karo andharane Zaim (2014) yen panliten iki kalebu jinis panliten kualitatif jalaran panliten iki ndhudhah makna kang aneng sajrone tuturan. Panliten iki nganggo metodhe kualitatif kang bakale munjer ngengingi relasi semantik leksikal dasanama. Metodhe sabanjure kang dienggo sajrone panliten iki yaiku nganggo metodhe nyemak, jalaran sumber dhata kang kudu dianalisis bisa diolehi kanthi cara nganggo metodhe kasebut.

Sipate Panliten

Sipate panliten kang dienggo sajrone panliten iki yaiku sipate sinkronis, kang ateges yen tindak tutur kang bakal diteliti dituturake ing wayah tartamtu. Bab kasebut jumbuh yen tindak tutur kang awujud khotbah ing pangibadah minggu ing GKJW Wiyung Surabaya dituturake ing wayah tartamtu.

Ubarampene Panliten

Ubarampene panliten iki diperang dadi loro, yaiku dhata panliten lan sumber dhata. Miturut Zaim (2014) dhata yaiku bahan kanggone panliti bisa nganalisis. Saka anane dhata panliten, tujuwan saka anane panliten kasebut bisa ditindakake. Anggone panliti ngentukake dhata yaiku kanthi cara metodhe lan teknik tartamtu. Sajrone panliten iki kang dadi punjer yaiku relasi semantik leksikal dasanama kang dumadi sajrone tindak tutur, lan kang dadi dhata panliten yaiku tindak tutur lokusi martakake sajrone khotbah kang dituturake ing GKJW Wiyung Surabaya.

Sumber dhata yaiku sakabehe samubarang kang bisa ngasilake dhata kang dienggo kanggo analisis sajrone panliten iki. Zaim uga merang sumber dhata ing panliten dadi loro, yaiku sumber dhata substantif lan sumber dhata lokasional. Sumber dhata substantif yaiku sumber dhata kang diasilake saka sampel yaiku khotbah minggu ing GKJW Wiyung Surabaya, dene sumber dhata lokasional yaiku sumber dhata kang awujud panutur kang nuturake tuturan kasebut, lan ing panliten iki awujud pandhita kang nindakake khotbah sajrone pangibadah minggu ing GKJW Wiyung Surabaya.

Instrumen Panliten

Instrumen miturut Azwar (sajrone Arifin 2017) yaiku sakabehe samubarang kang dienggo kanggo ngentukake dhata panliten. Instrumen panliten kang dienggo uga kudu asipate valid, standar, lan ringkes. Instrumen kang dienggo kanggo nglumpukake dhata

yaiku kaya dene *Handphone* lan uga piranti tulis kang dienggo ngrekam tuturan sajrone khotbah.

Tata Cara Nglumpukake Dhata

Tata cara kang dienggo kanggo nglumpukake dhata ing panliten iki yaiku nganggo metodhe semak. Metodhe iki bisa jumbuh karo kalungguhane panliti lan sumber dhata. Sumber dhata kang awujud khotbah saka tuturan pandhita kang dituturake sajrone pangibadah minggu, bisa dijupuk dhatane yen nganggo metodhe semak. Metodhe iku luwih valid tinimbang nganggo metodhe nulis.

Metodhe semak iki nduweni teknik dhasar yaiku teknik sadhap. Teknik iki ditindakake nganggo piranti *handphone* supaya luwih gampang anggone panliti njlentrehake dhata. Teknik sabanjure kang dienggo saka teknik semak yaiku teknik semak bebas libat cakap, tegese yaiku panliti utawa mitratatur ora melu sajrone tindak tutur kang dituturake dening panutur kang minangka sumber dhata.

Tata Cara Njlentrehake Dhata

Panliti njlentrehake dhata kanthi nganggo metodhe padhan. Dhata kang arupa tuturan khotbah kang diandharake dening panutur bisa dijlentrehake kanthi cara kasebut. Miturut Zaim (2014:98) metodhe padhan yaiku metodhe kang dienggo kanggo njlentrehake satuan lingual nganggo piranti kang ana njabane basa. Metodhe padhan kang dienggo sajrone panliten iki yaiku metodhe padhan pragmatis. Padhan pragmatis kang dadi punjere yaiku panutur lan mitratatur, lan metodhe iki jumbuh karo anane tindak tutur kang dituturake sajrone khotbah pangibadah minggu ing GKJW Wiyung Surabaya.

Tata Cara Nyuguhake Dhata

Tata cara nyuguhake dhata kang dienggo ing panliten iki yaiku nganggo cara informal. Tata cara informal kasebut ateges yen analisis kang ditindakake kanggo tindak tutur kasebut nganggo tembung lan ukara biasa (Zaim 2014:114). Sajrone tata cara informal iki uga ora nganggo tandha lan lambang-lambang kang ngluwahi tetembungan lumrahe kang dienggo, supaya sajrone analisis dhata ora nuwuhake pamahaman kang samar, lan supaya analisis dhata bisa luwih cetha.

JLENTREHAN DHATA LAN DHISKUSI ASILE PANLITEN

Sajrone bab IV iki bakal diandharake 1) andharan lan jlentrehane dhata, lan 2) asile panliten lan dhiskusi asile panliten, kang diandharake kathi cetha kaya ing isor iki.

4.1 Andharan lan Jlentrehane Dhata

Andharan lan jlentrehane dhata ing panliten iki diperang dadi telu, yaiku 1) relasi semantik leksikal

dasanama ing tindak tutur atur pawarta substantif, 2) relasi semantik leksikal dasanama ing tindak tutur atur konstruktif, lan 3) relasi semantik leksikal dasanama ing tindak tutur atur pawarta prosedural.

4.1.1 Relasi Semantik Leksikal Dasanama ing Tindak Tutur Atur Pawarta Konstruktif

Perangan tindak tutur atur pawarta konstruktif diperang dadi papat, yaiku, 1) tindak tutur atur pawarta ringkesan, 2) tindak tutur atur pawarta crita, 3) tindak tutur atur pawarta pethik, lan 4) tindak tutur atur pawarta pitakonan.

4.1.1.1 Relasi Semantik Leksikal Dasanama ing Tindak Tutur Atur Pawarta Ringkesan

Relasi semantik leksikal dasanama kang dumadi ing tindak tutur atur pawarta ringkesan bisa diperang dadi telu, yaiku, 1) adhedhasar jinise tembung, 2) dhistribusi, lan 3) tebane teges.

a. Relasi Semantik Leksikal Dasanama Tembung Kahanan kang Nduweni Dhistribusi Paralel lan Kalebu Tebane Teges General ing Tindak Tutur Martakake kang Awujud Pawarta Ringkesan

Andharan lan jlentrehan relasi semantik leksikal dasanama tembung kahanan kang nduweni dhistribusi paralel lan kalebu tebane teges general ing tindak tutur atur pawarta ringkesan.

Pt : Panjenengane ora bakal nyimpang saka ing kabeneran lan kasetyan, kayadene sabuk kang tetep tumali ing bangekan.

Dhata ing ndhuwur nuduhake tembung kahanan kang bisa dumadi yaiku saka tembung “nyimpang”. Tembung “nyimpang” kalebu tembung kahanan jalaran trep nalika diwenehi imbuhan tembung “banget” ing samburine dadi “nyimpang banget”. Tembung “nyimpang” nduweni dasanama “uwal”. Tembung “nyimpang” asipat general, jalaran tembung “nyimpang” maknane luwih umum tinimbang tembung “uwal”. Dasanama kang dumadi ing tuturan kasebut kalebu jinis dasanama kang nduweni dhistribusi paralel. Kalebu dhistribusi paralel jalaran tembung “uwal” bisa ngasilake wujud gramatikal kang bener tumrape tuturan kasebut.

b. Relasi Semantik Leksikal Dasanama Tembung Kahanan kang Nduweni Dhistribusi Paralel lan Kalebu Tebane Teges Intensif ing Tindak Tutur Martakake kang Awujud Pawarta Ringkesan

Andharan lan jlentrehan ngengingi relasi semantik leksikal dasanama tembung kahanan kang nduweni dhistribusi paralel lan kalebu tebane teges intensif ing tindak tutur martakake kang awujud pawarta ringkesan dituduhake tuturan ing isor iki.

Pt : Gusti Allah ing ngriki paring pilihan marang umatipun gesang apa pati. Bangsa Israel saged

manut Gusti lan netepi prentahipun ning ugi saged boten manut.

Dhata ing ndhuwur nuduhake tindak tutur martakake kang awujud pawarta ringkesan. Tindak tutur kasebut yaiku pawarta ringkesan saka khotbah ngengingi kahanan bangsa Israel kang bisa manut marang Gusti uga bisa ora. Relasi semantik leksikal kang bisa dumadi ing tindak tutur kasebut yaiku dumadi saka tembung kahanan, mligine yaiku saka tembung “manut”. Tembung “manut” kalebu tembung kahanan jalaran trep diwenehi imbuhan tembung “banget” ing samburine dadi “manut banget”. Tembung “manut” nduweni dasanama yaiku tembung “gelem”. Tembung kasebut asipat intensif jalaran luwih mligi tinimbang tembung “manut”. Tembung “gelem” nduweni dhistribusi paralel jalaran tembung “gelem” bisa ngasilake wujud gramatikal kang bener tumrape tuturan kasebut.

4.1.1.2 Relasi Semantik Leksikal Dasanama ing Tindak Tutur Atur Pawarta Crita

Relasi semantik leksikal dasanama kang bisa dumadi ing tindak tutur atur pawarta ringkesan ana telu, yaiku adhedhasar (1) jinise tembung, (2) dhistribusi, lan (3) tebane basa. Luwih gamblang bakal diandharake kaya ing isor iki.

a. Relasi Semantik Leksikal Dasanama Tembung Kahanan kang Nduweni Dhistribusi Paralel lan Kalebu Tebane Teges General ing Tindak Tutur Martakake kang Awujud Pawarta Crita

Andharan lan jlentrehan ngenani relasi semantik leksikal dasanama tembung kahanan kang nduweni dhistribusi paralel lan kalebu tebane teges general ing tindak tutur martakake kang awujud pawarta crita dituduhake tuturan ing isor iki.

Pt : Ing satunggaling wekdal wonten acara pentas seni akbar, lajeng ngundang artis. Artis ingkang sampun misuwur, wonten ing negari Indonesia menika.

Dhata ing ndhuwur nuduhake tindak tutur martakake kang ngemot bab pawarta ngengingi anane acara pentas seni akbar kang acarane ngundang artis. Tindak tutur kasebut kalebu sajrone relasi semantik leksikal dasanama tembung kahanan. Tembung kahanan kang bisa dumadi ing tindak tutur kasebut yaiku tembung “misuwur”. Tembung “misuwur” bisa diarani tembung kahanan jalaran yen diwenehi imbuhan tembung “banget” ing samburine bisa dadi “misuwur banget”, lan nuduhake titikan tembung kahanan kang trep. Tembung “misuwur” nduweni dasanama yaiku tembung “kondhang”. Tembung “kondhang” kalebu jinis dasanama kang tebane teges general, jalaran tembung “kondhang” sipate luwih umum tinimbang tembung “misuwur”. Tembung “kondhang” kalebu dasanama kang nduweni dhistribusi paralel.

b. Relasi Semantik Leksikal Dasanama Tembung Kriya kang Nduweni Dhistribusi Komplementer lan Kalebu Tebane Teges General ing Tindak Tutur Martakake kang Awujud Pawarta Crita

Andharan lan jlentrehan ngengingi relasi semantik leksikal dasanama tembung kriya kang nduweni dhistribusi komplementer lan kalebu tebane teges general ing tindak tutur martakake kang awujud pawarta crita dituduhake tuturan ing isor iki.

Pt : Kura menika ndangu dhateng sabatipun.
Kapan ya lang aku bisa mabur ning awang-awang kaya kowe.

Dhata ing ndhuwur nuduhake tembung kriya kang bisa dumadi ing tindak tutur martakake kang awujud pawarta crita. Pt nyritakake ngengingi crita kura lan elang marang Mt. Tembung kriya kang dumadi ing tindak tutur kasebut dumadi saka tembung “mabur”. Tembung “mabur” digolongake tembung kriya jalaran trep nalika tembung kasebut diwenehi imbuhan tembung “ora” ing sangarepe dadi tembung “ora mabur”. Tembung “mabur” nduweni dasanama yaiku tembung “mumbul”. Tembung “mumbul” kalebu tebane teges general, jalaran tembung kasebut sipate luwih umum tinimbang tembung “mabur”. Dasanamane tembung kasebut kalebu jinis dasanama kang nduweni dhistribusi komplementer.

4.1.1.3 Relasi Semantik Leksikal Dasanama ing Tindak Tutur Atur Pawarta Pethik

Relasi semantik leksikal dasanama kang bisa dumadi ing tindak tutur atur pawarta pethik ana telu, yaiku adhedhasar (1) jinise tembung, (2) dhistribusi, lan (3) tebane basa. Luwih gamblang bakal diandharake kaya ing isor iki.

a. Relasi Semantik Leksikal Dasanama Tembung Aran kang Nduweni Dhistribusi Komplementer lan Kalebu Tebane Teges Emotif Negatif ing Tindak Tutur Martakake kang Awujud Pawarta Pethik

Andharan lan jlentrehan ngengingi relasi semantik leksikal dasanama tembung aran kang nduweni dhistribusi komplementer lan kalebu tebane teges emotif negatif ing tindak tutur martakake kang awujud pawarta pethik dituduhake tuturan ing isor iki.

Pt : Sih rahmat lan tentrem rahayu saka Allah sang Rama Gusti Yesus Kristus sang Putra tumraha marang dulur sakabeh.

Dhata ing ndhuwur nuduhake tindak tutur pawarta pethik kang dijupuk saka kitab suci. Relasi semantik leksikal dasanama kang bisa dumadi ing tuturan kasebut yaiku saka tembung aran. Pawarta pethikan kasebut nyritakake ngengingi sih rahmat saka Gusti Allah Sang Gusti Yesus kang mbinerahi para jemaat. Tembung aran kang bisa dumadi ing tuturan kasebut yaiku saka tembung “rama”. Tembung “rama” bisa diarani tembung aran

jalaran trep nalika tembung kasebut diwenehi imbuhan tembung “dudu” ing sangarepe. Tembung “rama” nduweni dasanama “bapak”. Tembung “bapak” kalebu tebane teges emotif negatif, jalaran tembung “bapak” nuduhake tembung kang sipate luwih ala tinimbang tembung “rama”. Jinis dasanama ing tuturan kasebut nduweni dhistribusi komplementer.

b. Relasi Semantik Leksikal Dasanama Tembung Aran kang Nduweni Dhistribusi Paralel lan Kalebu Tebane Teges General ing Tindak Tutur Martakake kang Awujud Pawarta Pethik

Andharan lan jlentrehan ngengingi relasi semantik leksikal dasanama tembung aran kang nduweni dhistribusi paralel lan kalebu tebane teges general ing tindak tutur martakake kang awujud pawarta pethik dituduhake tuturan ing isor iki.

Pt : Sing sapa nepsu marang sadulure, kudu diukum; sing sapa ngunekake sadulure: kapid, kudu diukum dening pengadilan agama, lan sing sapa ngunekake; gemblung, mesthi kacemplungake ing naraka murub.

Dhata ing ndhuwur nuduhake tembung aran kang bisa dumadi ing tindak tutur atur pawarta pethik. Tindak tutur kasebut ngengingi sapa wae kang ngakimi sapadha bakal oleh kasangsaran. Tembung aran kang bisa dumadi ing tuturan kasebut yaiku tembung “kapid”. Tembung “kapid” ing tindak tutur kang sesambungan antarane Pt lan Mt yaiku ora kenal, lan tindak tutur ditindakake ing kahanan resmi sajrone pangibadah minggu kasebut, nduweni dasanama yaiku tembung “dosa”. Tembung “kapid” bisa diarani tembung aran jalaran nalika tembung kasebut diwenehi imbuhan tembung “dudu” ing sangarepe nuduhake titikan kang trep saka tembung aran. Tembung “dosa” kalebu tebane teges general. Dasanama kang dumadi ing tuturan kasebut kalebu jinis dasanama kang nduweni dhistribusi paralel.

4.1.1.4 Relasi Semantik Leksikal Dasanama ing Tindak Tutur Atur Pawarta Pitakonan

Relasi semantik leksikal dasanama kang bisa dumadi ing tindak tutur atur pawarta pitakonan ana telu, yaiku adhedhasar (1) jinise tembung, (2) dhistribusi, lan (3) tebane basa. Luwih cethane diandharake kaya tuturan ing isor iki.

a. Relasi Semantik Leksikal Dasanama Tembung Aran kang Nduweni Dhistribusi Paralel lan Kalebu Tebane Teges Intensif ing Tindak Tutur Martakake kang Awujud Pawarta Pitakonan

Andharan lan jlentrehan ngengingi relasi semantik leksikal dasanama tembung aran kang nduweni dhistribusi paralel lan kalebu tebane teges intensif ing tindak tutur martakake kang awujud pawarta pitakonan dituduhake tuturan ing isor iki.

Pt : Anggonku sowan ing ngarsane apa kalawan nyaosi kurban obaran, kalawan pedhet kang umur setaun?

Dhata ing ndhuwur nuduhake tembung aran kang bisa dumadi tindak tutur atur pawarta pitakonan. Tindak tutur martakakene yaiku Pt martakake ngengingi kurban menyang Gusti marang Mt. Tembung aran kang dumadi ing tuturan iku yaiku saka tembung “kurban”. Tembung “kurban” digolongake dadi tembung aran jalaran tembung kasebut nuduhake titikan saka tembung aran yen diwenehi imbuhan tembung “dudu” ing sangarepe dadi “dudu kurban”. Tembung kasebut nduweni dasanama yaiku tembung “pisungsung”. Tembung “kurban” kalebu tebane teges intensif. Dasanamane saka tembung “pisungsung” kalebu jinis dasanama kang nduweni dhistribusi paralel. Kalungguhane tembung “pisungsung” bisa ngasilake wujud gramatikal tumrape tuturan kasebut.

4.1.2 Relasi Semantik Leksikal Dasanama ing Tindak Tutur Atur Pawarta Substantif

Relasi semantik leksikal dasanama ing tindak tutur atur pawarta substantif diperang dadi nem, yaiku (1) tindak tutur atur pawarta ekspositori, (2) tindak tutur atur pawarta tekstual, (3) tutur atur pawarta biografi, (4) tindak tutur atur pawarta evangelikal, (5) tindak tutur atur pawarta topikal, lan (6) tindak tutur atur pawarta tematis.

4.1.2.1 Relasi Semantik Leksikal Dasanama ing Tindak Tutur Atur Pawarta Ekspositori

Relasi semantik leksikal dasanama kang bisa dumadi ing tindak tutur atur pawarta ringkesan ana telu, yaiku adhedhasar (1) jinise tembung, (2) dhistribusi, lan (3) tebane basa. Luwih cethane diandharake kaya tuturan ing isor iki.

a. Relasi Semantik Leksikal Dasanama Tembung Aran kang Nduweni Dhistribusi Paralel lan Kalebu Tebane Teges Liteler ing Tindak Tutur Atur Pawarta Ekspositori

Andharan lan jlentrehan ngengingi relasi semantik leksikal dasanama tembung aran kang nduweni dhistribusi paralel lan kalebu tebane teges liteler ing tindak tutur atur pawarta ekspositori dituduhake tuturan ing isor iki.

Pt : Paring tuladha dhateng kita sami supados gesang mboten namung nggatosaken badan tuwin dirinipun piyambak.

Dhata ing ndhuwur nuduhake relasi semantik leksikal dasanama kang bisa dumadi ing tindak tutur atur pawarta ekspositori kasebut yaiku tembung aran. Wujud tembung aran ing tindak tutur kasebut yaiku saka tembung “badan”. Tembung kasebut kalebu tembung aran jalaran nalika tembung kasebut diwenehi imbuhan tembung “dudu” ing sangarepe nuduhake titikan tembung aran kang trep. Tembung “badan” nduweni dasanama yaiku tembung “sukma”. Tembung “sukma” kalebu

tebane teges liteler jalaran tembung kasebut luwih ngandhut kasusastran tinimbang tembung “badan”. Tembung “sukma” kalebu jinis dasanama kang nduweni dhistribusi paralel. Kalungguhane tembung “sukma” ngasilake wujud gramatikal tumrape tuturan kasebut.

b. Relasi Semantik Leksikal Dasanama Tembung Kahanan kang Nduweni Dhistribusi Paralel lan Kalebu Tebane Teges Kolokuial ing Tindak Tutur Atur Pawarta Ekspositori

Andharan lan jlentrehan ngengingi relasi semantik leksikal dasanama tembung kahanan kang nduweni dhistribusi paralel lan kalebu tebane teges kolokuial ing tindak tutur atur pawarta ekspositori dituduhake tuturan ing isor iki.

Pt : Babagan menika tamtunipun ndamel kekuwatanipun pasamuan. Awit pasumuan dados mboten ayem tentrem. Semangat nglampahi gesang ingkang biasanipun ketinggal dening gesangipun brayat samenika nglokro.

Dhata ing ndhuwur nuduhake wujud tindak tutur atur pawarta ekspositori kang njlentrehake ngengingi kahanan pasamuan kang uripe ora bisa ayem tentrem jalaran ora ana semangat kanggo nindakake pakaryan. Tembung kahanan kang bisa dumadi ing tindak tutur kasebut yaiku saka tembung “ketingal”. Tembung “ketingal” kalebu tembung kahanan jalaran trep nalika tembung kasebut diwenehi imbuhan tembung “banget” ing samburine tembung “ketingal”. Tembung “ketingal” nduweni dasanama “tuwuh” kang kalebu tebane teges kolokuial jalaran asipat luwih formal tinimbang tembung “ketingal”. Tembung “tuwuh” kalebu jinis dasanama kang nduweni dhistribusi paralel. Kalungguhane tembung kasebut bisa ngasilake wujud gramatikal tumrape tuturan kasebut.

4.1.2.2 Relasi Semantik Leksikal Dasanama ing Tindak Tutur Atur Pawarta Tekstual

Relasi semantik leksikal dasanama kang bisa dumadi ing tindak tutur atur pawarta ringkesan ana telu, yaiku adhedhasar (1) jinise tembung, (2) dhistribusi, lan (3) tebane basa. Luwih cethane diandharake kaya tuturan ing isor iki.

a. Relasi Semantik Leksikal Dasanama Tembung Kahanan kang Nduweni Dhistribusi Paralel lan Kalebu Tebane Teges General ing Tindak Tutur Atur Pawarta Tekstual

Andharan lan jlentrehan ngengingi relasi semantik leksikal dasanama tembung kahanan kang nduweni dhistribusi paralel lan kalebu tebane teges general ing tindak tutur atur pawarta tekstual dituduhake tuturan ing isor iki.

Pt : Sepisan malih, menapa ingkang inggil gunung bukit niku miturut basa kitab suci wonten kalih prekawis, penting tur sakral.

Dhata ing ndhuwur nuduhake wujud tindak tutur atur pawarta tekstual kang mligi nuduhake tembung kahanan kang bisa dumadi ing relasi semantik leksikal dasanama. Tembung kahanan sing bisa dumadi yaiku tembung “sakral”. Tembung kasebut bisa diarani dadi tembung kahanan jalaran trep nalika diwenehi imbuhan tembung “banget” ing samburine dadi “sakral banget”. Tembung “sakral” nduweni dasanama yaiku tembung “suci”. Tembung “suci” kalebu tebane teges general. Dasanamane kalebu jinis dasanama kang nduweni dhistribusi paralel. Kalungguhane tembung “suci” bisa ngasilake wujud gramatikal tumrape tuturan kasebut. Tindak tutur martakakene yaiku wujud jlentrehan saka ayat kang dituturake ora urut kaya dene urutan ing kitab suci.

b. Relasi Semantik Leksikal Dasanama Tembung Kahanan kang Nduweni Dhistribusi Komplementer lan Kalebu Tebane Teges General ing Tindak Tutur Atur Pawarta Tekstual

Andharan lan jlentrehan ngengingi relasi semantik leksikal dasanama tembung kahanan kang nduweni dhistribusi komplementer lan kalebu tebane teges general ing tindak tutur atur pawarta tekstual dituduhake tuturan ing isor iki.

Pt : Dados tiyang sekeng ingkang kaserat dhateng sanes sekeng wonten ing ngarsanipun manungsa, nanging sekeng wonten ing ngarsanipun Gusti.

Dhata ing ndhuwur nuduhake tindak tutur atur pawarta kang ngengingi sekeng ing ngarsane Gusti Alaah kang kalebu pawarta tekstual. Dasanama bisa dumadi ing tembung “sekeng” sing nduweni dasanama “apes”. Tembung “sekeng” kalebu tembung kahanan jalaran nalika tembung kasebut diwenehi imbuhan tembung “banget” bisa nuduhake titikan saka tembung kahanan, yaiku dadi “sekeng banget”. Tembung “apes” kalebu tebane teges general jalaran tembung kasebut asipat luwih umum tinimbang tembung “sekeng”. Tembung dasanamane kalebu jinis dasanama kang nduweni dhistribusi komplementer.

4.1.2.3 Relasi Semantik Leksikal Dasanama ing Tindak Tutur Atur Pawarta Biografi

Relasi semantik leksikal dasanama kang bisa dumadi ing tindak tutur atur pawarta biografi ana telu, yaiku adhedhasar (1) jinise tembung, (2) dhistribusi, lan (3) tebane basa. Luwih cethane diandharake kaya tuturan ing isor iki.

a. Relasi Semantik Leksikal Dasanama Tembung Aran kang Nduweni Dhistribusi Paralel lan Kalebu Tebane Teges General ing Tindak Tutur Atur Pawarta Biografi

Andharan lan jlentrehan ngengingi relasi semantik leksikal dasanama tembung aran kang nduweni dhistribusi

paralel lan kalebu tebane general ing tindak tutur martakake kang awujud pawarta biografi dituduhake tuturan ing isor iki.

Pt : Nabi Yokanan iku pangagemane kang kagawe wulu unta, sarta apaningset walulang; kang kadhahar walang lan madu alas.

Dhata ing ndhuwur nuduhake wujud tindak tutur atur pawarta biografi. Tindak tutur kasebut diarani tindak tutur pawarta biografi jalaran nyritakake bab Nabi Yokanan. Relasi semantik leksikal dasanama bisa dumadi ing tembung aran yaiku saka tembung “walulang” sing nduweni dasanama yaiku tembung “rangka”. Tembung “rangka” kalebu tembung aran jalaran trep nalika diwenehi imbuhan “dudu” ing sangarepe dadi “dudu rangka”. Tembung dasanamane kalebu jinis dasanama kang nduweni dhistribusi paralel lan kalebu tebane teges general.

b. Relasi Semantik Leksikal Dasanama Tembung Kahanan kang Nduweni Dhistribusi Paralel lan Kalebu Tebane Teges General ing Tindak Tutur Atur Pawarta Biografi

Andharan lan jlentrehan ngengingi relasi semantik leksikal dasanama tembung kahanan kang nduweni dhistribusi paralel lan kalebu tebane teges general ing tindak tutur atur pawarta biografi dituduhake tuturan ing isor iki.

Pt : Mulane kowe padha tampan-tinampanana, padha kaya Sang Kristus anggone uga nampani kita, kagem kaluhurane Gusti Allah.

Dhata ing ndhuwur nuduhake tuturan pawarta biografi ngengingi Sang Kristus Yesus kang tansah nampani manungsa. Tindak tutur kasebut dituturake dening Pt marang Mt kang rata-rata wadon. Jinise tembung kang dumadi ing tuturan kasebut yaiku tembung kahanan, mligine yaiku tembung “luhur”. Tembung “luhur” kagolong tembung kahanan jalaran trep nalika tembung kasebut diwenehi imbuhan tembung “banget” ing samburine dadi “luhur banget”. Tembung “luhur” nduweni dasanama yaiku tembung “utama” kang kalebu tebane teges general lan nduweni dhistribusi paralel, jalaran bisa ngasilake wujud gramatikal kang bener sajrone tuturan kasebut.

4.1.2.4 Relasi Semantik Leksikal Dasanama ing Tindak Tutur Atur Pawarta Evangelikal

Relasi semantik leksikal dasanama kang bisa dumadi ing tindak tutur atur pawarta evangelikal ana telu, yaiku adhedhasar (1) jinise tembung, (2) dhistribusi, lan (3) tebane basa. Luwih cethane diandharake kaya tuturan ing isor iki.

a. Relasi Semantik Leksikal Dasanama Tembung Aran kang Nduweni Dhistribusi Paralel lan

Kalebu Tebane Teges General ing Tindak Tutur Atur Pawarta Evangelikal

Andharan lan jlentrehan ngengingi relasi semantik leksikal dasanama tembung aran kang nduweni dhistribusi komplementer lan kalebu tebane teges general ing tindak tutur atur pawarta evangelikal dituduhake tuturan ing isor iki.

Pt : Tansah mandeng Kristus minangka juru wilujeng kita, lan tansah yakin bilih swiwinipun Gusti badhe paring pangayoman tumrap kita.

Dhata ing ndhuwur nuduhake tembung aran kang dumadi ing tindak tutur atur pawarta evangelikal. Tembung aran kang bisa dumadi ing tindak tutur kasebut bisa dumadi ing tembung “pangayoman”. Tembung kasebut kalebu tembung aran jalaran nalika diwenehi imbuhan tembung “dudu” ing sangarepe dadi trep. Tembung kasebut nduweni dasanama “pitulungan” lan tembung kalebu tebane teges general jalaran tembung kasebut asipat luwih umum tinimbang tembung “pangayoman”. Tembung dasanamane kalebu jinis dasanama kang nduweni dhistribusi paralel. Kalungguhane tembung “pitulungan” bisa ngasilake wujud gramatikal kang bener tumrape tuturan kasebut.

4.1.2.5 Relasi Semantik Leksikal Dasanama ing Tindak Tutur Atur Pawarta Topikal

Relasi semantik leksikal dasanama kang bisa dumadi ing tindak tutur atur pawarta topikal ana telu, yaiku adhedhasar (1) jinise tembung, (2) dhistribusi, lan (3) tebane basa. Luwih cethane diandharake kaya tuturan ing isor iki.

a. Relasi Semantik Leksikal Dasanama Tembung Kahanan kang Nduweni Dhistribusi Paralel lan Kalebu Tebane Teges General ing Tindak Tutur Atur Pawarta Topikal

Andharan lan jlentrehan ngengingi relasi semantik leksikal dasanama tembung kahanan kang nduweni dhistribusi paralel lan kalebu tebane teges general ing tindak tutur atur pawarta topikal dituduhake tuturan ing isor iki.

Pt : Saben pilihan menika wonten konsekuensi, ingkang mboten gampang ing salebeting gesang kita.

Dhata ing ndhuwur nuduhake tembung kahanan kang dumadi ing tuturan pawarta topikal. Topik kang diandharake sajrone khotbah kasebut yaiku ngengingi andharan yen pilihan kang dipilih dening manungsa tamtu nduweni sebab lan akibate. Tembung kahanan kang bisa dumadi ing tindak tutur kasebut yaiku tembung “gampil/gampang”. Tembung “gampang” diarani tembung kahanan jalaran trep nalika tembung kasebut diwenehi imbuhan tembung “banget” ing samburine dadi “gampang banget”. Tembung “gampang” kasebut nduweni dasanama yaiku tembung “entheng”. Tembung “entheng” kalebu tebane teges general lan nduweni

dhistribusi paralel. Kalungguhane tembung “entheng” bisa ngasilake wujud gramatikal bener tumrape tuturan kasebut. Sajrone tindak tutur kasebut, sesambungan antarane Pt lan Mt yaiku ora kenal, lan tindak tutur ditindakake ing kahanan resmi sajrone pangibadah minggu

b. Relasi Semantik Leksikal Dasanama Tembung Kahanan kang Nduweni Dhistribusi Paralel lan Kalebu Tebane Teges Intensif ing Tindak Tutur Atur Pawarta Topikal

Andharan lan jlentrehan ngengingi relasi semantik leksikal dasanama tembung kahanan kang nduweni dhistribusi paralel lan kalebu tebane teges intensif ing tindak tutur atur pawarta topikal dituduhake tuturan ing isor iki.

Pt : Uga sawise kulite badanku rusak banget, malah sanadyan tanpa dagingku aku bakal ndeleng Gusti Allah.

Dhata ing ndhuwur wujud saka tindak tutur atur pawarta topikal kang njlentrehake topik sajrone khotbah kang dituturake dening pandhita, kang ngengingi kuwasane Gusti ing kasangsarane manungsa. Jinise tembung kang dumadi ing tindak tutur kasebut yaiku tembung kahanan. Tembung kahanan kang dumadi ing tuturan kasebut yaiku tembung “rusak”. Tembung “rusak” kagolong tembung kahanan amarga tembung kasebut trep nalika diwenehi imbuhan tembung “banget” ing samburine dadi “rusak banget”. Tembung “rusak” kasebut nduweni dasanama yaiku tembung “ala”. Tembung “rusak” kalebu tebane teges intensif lan nduweni dhistribusi paralel. Kalungguhane tembung “ala” bisa ngasilake wujud gramatikal kang bener tumrape tuturan kasebut.

4.1.2.6 Relasi Semantik Leksikal Dasanama ing Tindak Tutur Atur Pawarta Tematis

Relasi semantik leksikal dasanama kang bisa dumadi ing tindak tutur atur pawarta tematis ana telu, yaiku adhedhasar (1) jinise tembung, (2) dhistribusi, lan (3) tebane basa. Luwih cethane diandharake kaya tuturan ing isor iki.

a. Relasi Semantik Leksikal Dasanama Tembung Kriya kang Nduweni Dhistribusi Paralel lan Kalebu Tebane Teges General ing Tindak Tutur Atur Pawarta Tematis

Andharan lan jlentrehan ngengingi relasi semantik leksikal dasanama tembung kriya kang nduweni dhistribusi paralel lan kalebu tebane teges general ing tindak tutur atur pawarta tematis dituduhake tuturan ing isor iki.

Pt : Awit nalika panjenengan sampun rawuh ing papan pamujan menika kanthi semangat angenipun mangabekti.

Dhata ing ndhuwur mujudake tembung kriya kang bisa dumadi ing tindak tutur atur pawarta tematis. Pawarta kasebut njlentrehake tema kang dienggo ing pangibadah kasebut. Tembung kriya dumadi ing tembung “mangabekti”. Tembung “mangabekti” kalebu tembung kriya jalaran nalika tembung kasebut diwenehi imbuhan tembung “ora” nuduhake bab kang trep dadi “ora mangabekti”. Tembung “mangabekti” nduweni dasanama yaiku tembung “mangibadah”. Tembung “mangibadah” kalebu tebane teges general lan nduweni dhistribusi paralel. Kalungguhane tembung “mangibadah” bisa ngasilake wujud gramatikal kang bener tumrape tuturan kasebut.

b. Relasi Semantik Leksikal Dasanama Tembung Aran kang Nduweni Dhistribusi Paralel lan Kalebu Tebane Teges General ing Tindak Tutur Atur Pawarta Tematis

Andharan lan jlentrehan ngengingi relasi semantik leksikal dasanama tembung aran kang nduweni dhistribusi paralel lan kalebu tebane teges general ing tindak tutur atur pawarta tematis dituduhake tuturan ing isor iki.

Pt : Tiyang menika ingkang sanget nglampahi lan ngadhepi samubarang prekawis ing alam donya menika.

Dhata ing ndhuwur mujudake tindak tutur atur pawarta tematis ngengingi wong kang ngadhepi prekara ing uripe. Jinise tembung kang bisa dumadi yaiku tembung aran. Tembung aran kang dumadi ing tindak tutur kasebut yaiku tembung “prekawis”. Tembung “prekawis” kalebu tembung aran amarga trep nalika tembung kasebut diwenehi tembung “dudu” ing sangarepe, dadi “dudu prekawis”. Tembung “prekawis” nduweni dasanama yaiku tembung “reribed”. Tembung “reribed” kalebu tebane teges general lan nduweni dhistribusi paralel. Kalungguhane tembung “reribed” bisa ngasilake wujud gramatikal kang bener tumrape tuturan kasebut.

4.1.3 Relasi Semantik Leksikal Dasanama ing Tindak Tutur Atur Pawarta Prosedural

Relasi semantik leksikal dasanama ing tindak tutur martakake adhedhasar strategi diperang dadi telu, yaiku (1) relasi semantik leksikal dasanama ing tindak tutur martakake kanthi strategi impresionistik, (2) relasi semantik leksikal dasanama ing tindak tutur martakake kanthi strategi diferensiasi, lan (3) relasi semantik leksikal dasanama ing tindak tutur martakake kanthi strategi inklusi.

4.1.3.1 Relasi Semantik Leksikal Dasanama ing Tindak Tutur Martakake kanthi Strategi Impresionistik

Relasi semantik leksikal dasanama kang bisa dumadi ing tindak tutur atur pawarta impresionistik ana telu, yaiku adhedhasar (1) jinise tembung, (2) dhistribusi,

lan (3) tebane basa. Luwih cethane diandharake kaya tuturan ing isor iki.

a. Relasi Semantik Leksikal Dasanama Tembung Kahanan kang Nduweni Dhistribusi Paralel lan Kalebu Tebane Teges General ing Tindak Tutur Martakake kanthi Strategi Impresionistik

Andharan lan jlentrehan ngengingi relasi semantik leksikal dasanama tembung kahanan kang nduweni dhistribusi paralel lan kalebu tebane teges general ing tindak tutur martakake kanthi strategi impresionistik dituduhake tuturan ing isor iki.

Pt : Kanthi semangat menika ndatengaken raos marem ing diri kita uga sesami kita.

Dhata ing ndhuwur nuduhake wujud tindak tutur lokusi martakake kanthi strategi impresionistik. Pt minangka wadon diwasa ing tindak tutur kasebut nuturake pawarta ngengingi kepriye carane manungsa kanggo bisa nuwuhake semangat ing uripe marang Mt kang rata-rata tuwa, jinis kelamine wadon, lan status ekonomine sedhengan. Cara kang dienggo Pt marang Mt nganggo strategi impresionistik, jalaran Pt ngupaya bisa nuwuhake semangat ing diri para jemaat. Relasi semantik leksikal dasanama kang bisa dumadi ing tindak tutur kasebut yaiku tembung kahanan. Tembung “marem” dadi tembung kang dumadi ing tindak tutur kasebut, lan nduweni dasanama “lega”. Tembung “lega” kalebu tebane teges general jalaran tembung kasebut luwih umum tinimbang tembung “marem”, lan dasanamane kalebu jinis dasanama kang nduweni dhistribusi paralel. Kalungguhane tembung “lega” bisa ngasilake wujud gramatikal kang bener tumrape tuturan kasebut.

b. Relasi Semantik Leksikal Dasanama Tembung Aran kang Nduweni Dhistribusi Paralel lan Kalebu Tebane Teges Intensif ing Tindak Tutur Martakake kanthi Strategi Impresionistik

Andharan lan jlentrehan ngengingi relasi semantik leksikal dasanama tembung aran kang nduweni dhistribusi paralel lan kalebu tebane teges intensif ing tindak tutur martakake kanthi strategi impresionistik dituduhake tuturan ing isor iki.

Pt : Nggih nalika kita sedaya ngadhepi pacoben, panggodha. Dados persoalan menika saged ndadosaken kuciwa woten ing gesang kita.

Dhata ing ndhuwur nuduhake tembung aran kang bisa dumadi ing tindak tutur martakake kanthi strategi impresionistik. Strategi impresionistik dituduhake saka pawarta kang ngengingi cara kanggo ngadhepi pacoben lan panggodhane urip kang dituturake dening wadon diwasa minangka Pt marang Mt kang rata-rata tuwa, jinis kelamine wadon. Tembung kahanan kang bisa dumadi ing tindak tutur kasebut yaiku dumadi saka

tembung “panggodha” sing nduweni dasanama “reribed”. Tembung “panggodha” kalebu tembung aran jalaran nalika diwenehi imbuhan tembung “dudu” ing sangarepe, nuduhake titikan kang trep dadi “dudu panggodha”. Tembung “panggodha” kalebu tebane teges intensif jalaran tembung kasebut asipat luwih mligi tinimbang tembung “reribed”. Tembung dasanamane ing tindak tutur kang sesambungan antarane Pt lan Mt yaiku ora kenal, lan tindak tutur ditindakake ing kahanan resmi pangibadah minggu, kalebu jinis dasanama kang nduweni dhistribusi paralel. Kalungguhane tembung “reribed” ngasilake wujud gramatikal kang bener tumrape tuturan kasebut.

4.1.3.2 Relasi Semantik Leksikal Dasanama ing Tindak Tutur Martakake kanthi Strategi Diferensiasi

Relasi semantik leksikal dasanama kang bisa dumadi ing tindak tutur martakake kanthi strategi diferensiasi ana telu, yaiku adhedhasar (1) jinise tembung, (2) dhistribusi, lan (3) tebane basa. Luwih cethane diandharake kaya tuturan ing isor iki.

a. Relasi Semantik Leksikal Dasanama Tembung Aran kang Nduweni Dhistribusi Paralel lan Kalebu Tebane Teges General ing Tindak Tutur Martakake kanthi Strategi Diferensiasi

Andharan lan jlentrehan ngengingi relasi semantik leksikal dasanama tembung aran kang nduweni dhistribusi paralel lan kalebu tebane teges general ing tindak tutur martakake kanthi strategi diferensiasi dituduhake tuturan ing isor iki.

Pt : Karodene wadung wus cumawis ing poking wit-witan; saben wit kang ora metokake woh kang becik, mesthi kategor lan kecemplungake ing geni.

Dhata ing ndhuwur nuduhake wujud tindak tutur lokusi martakake kang dituturake kanthi strategi diferensiasi. Diarani strategi diferensiasi jalaran pawarta kasebut ngengingi pambada antarane apa kang becik lan apa kang ala. Relasi semantik leksikal kang bisa dumadi ing tindak tutur kang dituturake dening lanang diwasa minangka Pt marang Mt kang rata-rata tuwa, jinis kelamine wadon, yaiku tembung aran. Tembung “pok” dadi wujud saka tembung aran kang bisa dumadi ing tindak tutur kasebut. tembung kasebut kalebu tembung aran jalaran trep nalika diwenehi imbuhan tembung “dudu” ing sangarepe dadi “dudu pok”. Tembung “pok” ing tindak tutur kang sesambungan antarane Pt lan Mt yaiku ora kenal, lan tindak tutur ditindakake ing kahanan resmi pangibadah minggu, nduweni dasanama “bongkot”. Tembung dasanamane kalebu jinis dasanama kang nduweni dhistribusi paralel. Kalungguhane tembung “bongkot” bisa ngasilake wujud gramatikal kang bener tumrape tuturan kasebut. Tembung “bongkot” digolongake tebane teges general.

b. Relasi Semantik Leksikal Dasanama Tembung Kahanan kang Nduweni Dhistribusi Komplementer lan Kalebu Tebane Teges General ing Tindak Tutur Martakake kanthi Strategi Diferensiasi

Andharan lan jlentrehan ngengingi relasi semantik leksikal dasanama tembung kahanan kang nduweni dhistribusi komplementer lan kalebu tebane teges general ing tindak tutur martakake kanthi strategi diferensiasi dituduhake tuturan ing isor iki.

Pt : Yaiku si panglawan kang ngunggul-unggulake awake dhewe ngluwihi sakabehe kang kasebut Allah utawa sesembahan, malah banjur lungguh ing Padaleman Suci sarta ngaku Allah.

Dhata ing ndhuwur nuduhake relasi semantik leksikal kang bisa dumadi ing tindak tutur kang dituturake dening lanang diwasa minangka Pt marang Mt kang rata-rata tuwa, jinis kelamine wadon, lan status ekonomine sedhengan, yaiku tembung kahanan. Tindak tutur lokusi martakake kang dituturake kanthi strategi diferensiasi. Kalebu strategi diferensiasi jalaran pawarta kasebut ngengingi pambada antarane Gusti Allah lan brahala tumrap manungsa. Wujud saka tembung kahanan kang bisa dumadi ing tindak tutur kasebut yaiku tembung “suci”. Tembung “suci” bisa diarani tembung kahanan jalaran nalika diwenehi imbuhan tembung “banget” ing samburine nuduhake titikan kang trep dadi “suci banget”. Tembung “suci” nduweni dasanama yaiku tembung “resik”. Tembung “resik” kalebu tebane teges general jalaran asipat luwih umum tinimbang tembung “suci”. Tembung “resik” kalebu jinis dasanama kang nduweni dhistribusi komplementer. Kalungguhane tembung “resik” ora bisa ngasilake wujud gramatikal kang bener tumrape tuturan kasebut.

4.1.3.3 Relasi Semantik Leksikal Dasanama ing Tindak Tutur Martakake kanthi Strategi Inklusi

Relasi semantik leksikal dasanama kang bisa dumadi ing tindak tutur martakake kanthi strategi inklusi ana telu, yaiku adhedhasar (1) jinise tembung, (2) dhistribusi, lan (3) tebane basa. Luwih cethane diandharake kaya tuturan ing isor iki.

a. Relasi Semantik Leksikal Dasanama Tembung Aran kang Nduweni Dhistribusi Paralel lan Kalebu Tebane Teges General ing Tindak Tutur Martakake kanthi Strategi Inklusi

Andharan lan jlentrehan ngengingi relasi semantik leksikal dasanama tembung aran kang nduweni dhistribusi paralel lan kalebu tebane teges general ing tindak tutur martakake kanthi strategi inklusi dituduhake ukara ing isor iki.

Pt : Ujer samubarang kang katulisan ing sadurunge, iku katulisan minangka piwulang kanggo kita. supaya kita ngandhemana ing pangarep-arep kalawan sabar.

Dhata ing ndhuwur nuduhake wujud tindak tutur lokusi martakake kanthi strategi inklusi. Pawarta kasebut kalebu strategi inklusi jalaran Pt martakake kanthi cara ndudut khotbah kang diandharake ing pangibadah kasebut. Tindak tutur kasebut dituturake dening lanang diwasa minangka Pt marang Mt kang rata-rata tuwa, jinis kelamine wadon, lan status ekonomine sedhengan. Relasi semantik leksikal dasanama bisa dumadi ing tembung aran yaiku saka tembung “piwulang”. Tembung “piwulang” kalebu tembung aran jalaran trep nalika tembung kasebut diwenehi imbuhan tembung “dudu” ing sangarepe dadi “dudu piwulang”. Tembung “piwulang” nduweni dasanama “pitutur” lan kebleu tebane teges general jalaran sipate luwih umum tinimbang tembung “piwulang”. Tembung dasanamane kalebu jinis dasanama kang nduweni dhistribusi paralel. Kalungguhane tembung “pitutur” bisa ngasilake wujud gramatikal kang bener tumrape tuturan kasebut.

b. Relasi Semantik Leksikal Dasanama Tembung Aran kang Nduweni Dhistribusi Komplementer lan Kalebu Tebane Teges General ing Tindak Tutur Martakake kanthi Strategi Inklusi

Andharan lan jlentrehane ngengingi relasi semantik leksikal dasanama tembung aran kang nduweni dhistribusi komplementer lan kalebu tebane teges general ing tindak tutur martakake kanthi strategi inklusi dituduhake tuturan ing isor iki.

Pt : Mangga gesang, kados dene sedherek dhateng sedaya tiyang, murih gesang kita saestu dados berkah kangge sesami. Gusti nganti lan mitulungi kita sesarengan, Amin.

Dhata ing ndhuwur nuduhake tembung aran kang bisa dumadi ing tindak tutur lokusi martakake kanthi strategi inklusi. Pt ing tindak tutur kasebut nuturake dudutan ngengingi anggane manungsa urip kudu bisa dadi berkah kanggone wong liya. Tembung aran ing tindak tutur kang dituturake dening lanang diwasa minangka Pt marang Mt kang rata-rata tuwa, jinis kelamine wadon, lan status ekonomine sedhengan, bisa dumadi ing tembung “berkah”. Tembung “berkah” bisa diarani tembung aran jalaran nalika diwenehi imbuhan tembung “dudu” nuduhake titikan tembung aran kang trep. Tembung “pangestu” kalebu jinis dasanama kang nduweni dhistribusi komplementer jalaran ora bisa ngasilake wujud gramatikal kang bener tumrape tuturan kasebut. Tembung “berkah” nduweni dasanama “pangestu”. Tembung “berkah” kalebu tebane teges general jalaran sipate luwih umum tinimbang tembung “pangestu”.

Asil Panliten lan Dhiskusi Asil Panliten

Asile panliten dijlentrehake adhedhasar analisis lan panjlentrehane dhata ngengingi relasi semantik leksikal dasanama kang dumadi ing tindak tutur lokusi martakake sajrone khotbah ing GKJW Wiyung Surabaya. Adhedhasar jlentrehane lan andharan saka analisis dhata bisa dideleng yen relasi semantik leksikal dasanama kang bisa dumadi ing tindak tutur lokusi martakake bisa diperang dadi telu, yaiku adhedhasar jinise tembung, dhistribusine, lan tebane teges. Dene jinise tembung bakal diperang maneh dadi papat, yaiku tembung kahanan, tembung aran, tembung penggawe, lan tembung kriya. Adhedhasar dhistribusi bisa diperang dadi loro, yaiku dhistribusi komplementer lan dhistribusi paralel. Dene kang adhedhasar tebane teges bisa diperang dadi nem, yaiku emotif (positif lan negatif), general, intensif, liteler, kolokial, lan dialektal. Sabanjure sajrone tindak tutur lokusi martakake bisa diperang dadi telu, yaiku kang adhedhasar konstruktif, substansi, lan prosedural. Adhedhasar saka jinise relasi semantik leksikal dasanama kasebut, banjur digoleki kang bisa dumadi ing tindak tutur lokusi martakake kang diperang telung adhedhasar kasebut.

Telung adhedhasar saka relasi semantik leksikal dasanama sabanjure didadekake siji ing saben-saben peranganane, lan banjur digathukake karo dhata kang awujud tuturan khotbah kang kagolong salah siji saka telung perangan tindak tutur lokusi martakake. Dadi wujud saben dhata kang kudu dianalisis kudu klebu ing perangan jinise tembung, dhistribusi, lan uga tebane teges, lan banjur dijumbuhake jinise pawarta kang dituturake karo telung jinis tindak tutur lokusi martakake kang adhedhasar struktural, substantif, utawa prosedural.

Relasi semantik leksikal dasanama kang dumadi ing tindak tutur lokusi martakake kang adhedhasar konstruktif ana 48, kang adhedhasar substantif ana 38, dene kang adhedhasar prosedural ana 10. Dadi cacahé relasi semantik leksikal dasanama kang bisa dumadi ing tindak tutur lokusi martakake ana 96. Adhedhasar cacahé dhata kasebut, panutur luwih akeh anggane mujudake pawarta kang adhedhasar konstruksi lan substansi, tinimbang nengenake pawarta kang adhedhasar prosedural.

Panliten iki uga memper karo panliten kang ditindakake dening Purwo (2013) kang padha-padha nлити bab tindak tutur khotbah. Nanging panliten iki luwih mligi yaiku munjer ing tindak tutur maratake, dene panlitene Purwo luwih umum yaiku tindak tutur informatif. Panliten iki uga mung dilaksanakake ing siji greja, beda karo panlitene Purwo kang ditindakake ing akeh greja ing Surabaya. Panliten iki luwih mligekake salah siji saka perangan tindak tutur informatif, yaiku tindak tutur lokusi maratake.

Dhiskusi Panliten

Adhedhasar saka asil lan dhiskusi asil panliten ing ndhuwur bisa dimangerteni yen relasi semantik leksikal dasanama bisa dumadi ing tindak tutur lokusi martakake sajrone khotbah ing GKJW Wiyung Surabaya. Perangane relasi semantik leksikal dasanama kang bisa diperang dadi telu yaiku adhedhasar saka jinise tembung, dhistribusine, lan tebane teges. Saka perangan telu kasebut banjur digoleki kang bisa dumadi ing salah siji saka telung perangan saka tindak tutur lokusi maratakake kang diperang ana telu, yaiku adhedhasar konstruksi, substansi, lan uga prosedural

PANUTUP

Bab V bisa diperang dadi loro, yaiku 1) dudutan lan 2) pamrayoga. Kanthi cetha bakal diandharake ing ngisor iki.

Dudutan

Panliten ngengingi relasi semantik leksikal dasanama kasebut bisa dumadi ing tindak tutur lokusi martakake sajrone khotbah ing GKJW Wiyung Surabaya. Relasi semantik leksikal dasanama bisa diperang dadi telu, yaiku adhedhasar jinise tembung, dhistribusine, lan tebane teges. Telung perangan kasebut didadekake siji ing salah siji saka perangan tindak tutur lokusi martakake kang uga diperang dadi telu, yaiku adhedhasar konstruksi, substansi, lan prosedural.

Tindak tutur martakake sajrone khotbah ing GKJW Wiyung Surabaya kasebut cacahé ana 96 tembung kang digolongake ing telung perangan ndhuwur. Saka perangan kang adhedhasar telung perangan kasebut, banjur diperang maneh lan bisa ditemtokake jinise pawarta kang dienggo sajrone khotbah kasebut. Adhedhasar saka telung perangan tindak tutur kasebut kang kerep dienggo yaiku perangan konstruktif lan substantif, lan panutur kurang nganggo tindak tutur lokusi martakake kang adhedhasar prosedural.

Perangan tindak tutur lokusi martakake kang adhedhasar saka konstruksine cacahé ana 48 kang slaras karo perangan relasi semantik leksikal dasanama. Dene tindak tutur lokusi martakake kang adhedhasar substansi ana 38 cacahé, sarta tindak tutur lokusi martakake kang adhedhasar prosedural cacahé mung ana 10. Sajrone perangan jinis relasi semantik leksikal dasanama uga ora kabeh kang kalebu jinis dasanama kang bisa dumadi ing tindak tutur lokusi martakake.

Pamrayoga

Panliten ngengingi relasi semantik leksikal dasanama iki mung munjer ing sajrone khotbah kang ditindakake ing GKJW Wiyung Surabaya. Dhata kang bisa diolehi uga mung winates ing tindak tutur lokusi kang sipate martakake, kamangka sajrone khotbah kang dituturake dening pandhita ora mung mujudake tindak tutur martakake. Banjur sajrone pangibadah minggu ing Greja akeh tindak tutur saliyane khotbah kang

ditindakake, mula saka iku diajab ing panliten sabanjure bisa ana panliten ngengingi tindak tutur ring Greja kang saliyane khotbah, supaya bisa saya akeh anggone tindak tutur sajrone pangibadah minggu kang bisa dianalisis.

KAPUSTAKAN

- Ambarmizu. 2013. *Sosiolinguistik Tindak Tutur Austin dan Searle*. [Tindak tuturps://ambarmizu2013.wordpress.com/sosiolinguistik-tindak-tutur-austin-dan-searle/](http://ambarmizu2013.wordpress.com/sosiolinguistik-tindak-tutur-austin-dan-searle/). Diakses 16 September 2018
- Aminuddin. 2016. *Semantik Pengantar Studi Tentang Makna*. Bandung: Sinar Baru Algesindo.
- Chaer, Abdul. 1994. *Linguistik Umum*. Jakarta: Rineka Cipta
- Chaer, Abdul. 2013. *Pengantar Semantik Bahasa Indonesia*. Jakarta: PT RINEKA CIPTA
- Daniel, Jos Parera. 2004. *Teori Semantik*. Jakarta: Erlangga.
- Djajasudarma, T. Fatimah. 1993. *Semantik I Pengantar ke Arah Ilmu Makna*. PT ERESKO.
- Geeraerts, Dirk. 2010. *Theories of Lexical Semantics*. Oxford University Press.
- Levin, Bath. Malka Rappaport Hovav. 2007. *Morphology and Lexical Semantics*.
- _____. 2007. *Lexical Semantics and Syntactic Structure*.
- Liebre, Rochelle. 2004. *Morphology and lexical Semantics*. Cambridge: Cambridge University Press
- Mahsun. 2014. *Metode Penelitian Bahasa*. PT Raja Grafindo Persada: Jakarta.
- Nadar, F.X. 2009. *Pragmatik dan Penelitian Pragmatik*. Yogyakarta: Graha Ilmu..
- Soedjito. 1989. *Sinonim*. CV Sinar Baru: Bandung
- Storjohann, Petra. 2010. *Lexical Semantics Relation*. John Benjamin's Publishing Company
- Stubbs, Michael. 2002. *Word and Phrases: Corpus Studies of Lexical Semantics*. Blackwell
- Sumarsono. 2012. *Pengantar Semantik*. Yogyakarta: Pustaka Pelajar.
- Trip, Carola. 2009. *Lexical Semantics and Diachronic Morphology*.
- Ullman, Stephen (Diadaptasi Sumarsono). 2009. *Pengantar Semantik*. Pustaka Pelajar: Yogyakarta.
- Verhaar, J.M.M. 1992. *Pengantar Semantik*. Yogyakarta: Gadjah Mada University Press.
- _____. 2010. *Asas-Asas Linguistik Umum*. Yogyakarta: Gadjah Mada University Press.
- Wahab, Abdul. 1995. *Teori Semantik*. Surabaya: Airlangga University
- Wijana, Prof. Dr. I Dewa Putu. 1996. *Dasar-Dasar Pragmatik*. Yogyakarta: Andi Offset.

- _____. M. Rohmadi. 2008. *Semantik Teori dan Analisis*. Surakarta: Yuma Pustaka.
- Press Wikipedia. 2017. *Metonimia*. [hTindak tuturps://id.wikipedia.org/wiki/Metonimia](https://id.wikipedia.org/wiki/Metonimia). Diakses 19 September 2018
- Utami, Retno. 2010. "*Kajian Sinonim Nomina dalam Bahasa Indonesia*". Tesis. Program Pascasarjana. Program Studi Linguistik Minat Utama Linguistik Deskriptif. Universitas Sebelas Maret Surakarta.Surakarta.
- Yudhiastuti, Anggun Sri. 2014. "*Kajian Semantik Leksikal pada Antologi Cerpen Berbeda Naskah Publikasi*". Skripsi. Fakultas Keguruan dan Ilmu Pendidikan. Pendidikan Bahasa dan Sastra Indonesia. Universitas Muhammadiyah Surakarta.Surakarta.
- Yule, George. 2006. *Pragmatik*. Yogyakarta: Pustaka Pelajar.
- Zaim, M. 2014. *Metode Penelitian Bahasa: Pendekatan Konstruktif*. Padang: Sukabina.

